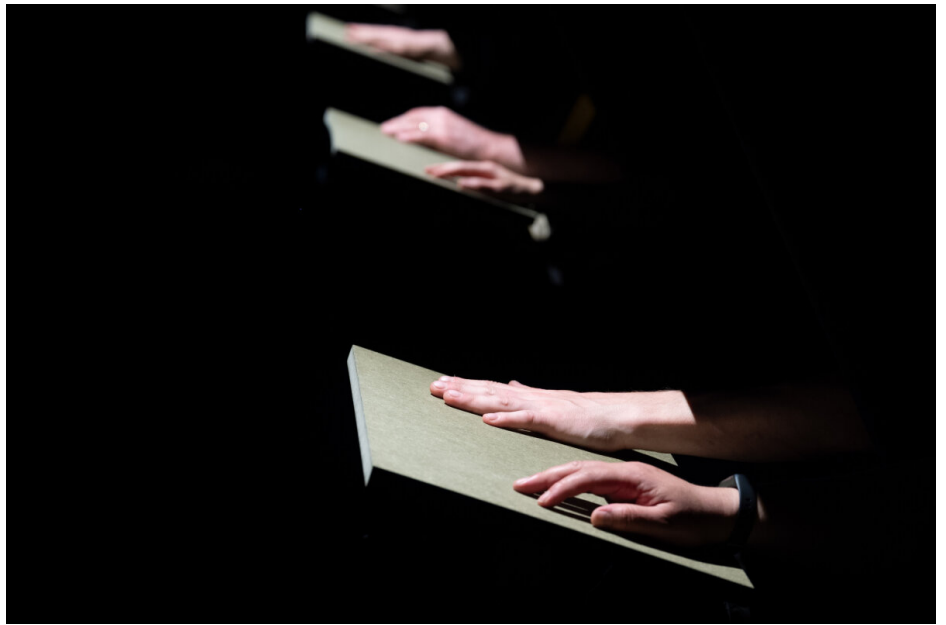

Hands Made

BEGÜM ERCIYAS

Handreiking

Pieter T'Jonck

Gezien op 18 mei 2024

GC De Kriekelaar, Schaarbeek, in het kader van Kunstenfestivaldesarts 2024

Schrijven over 'Hands Made' van Begüm Erciyas ligt niet voor de hand, al was het maar omdat de inleiding die danswetenschapper Jonas Rutgeerts schreef de performance al perfect kadert. Performance is trouwens niet echt het juiste woord voor de aha-erlebnis die Erciyas je met zachte hand bezorgt. Je ontdekt (terug) dat handen het medium zijn om in verbinding te staan met de wereld, met anderen én met jezelf.

20 MEI 2024

Over de manier waarop we kennis over de wereld vergaren werden eeuwen lang vele theorieën gebrouwen, maar altijd was er wel één of andere link met de zintuigen. Toch stelden talloze filosofen – René Descartes op kop – hun betrouwbaarheid in vraag. Er kwam nogal wat filosofische hokus pokus aan te pas om ze te valideren. Pas rond de 18e eeuw benaderen filosofen de kwestie meer empirisch.

Etienne Bonnot de Condillac, een ten onrechte wat vergeten filosoof, kwam op basis van zeer accurate observaties tot de vaststelling dat ons bewustzijn van onszelf en onze omgeving enkel op onze zintuigen moet gebaseerd zijn, of ze nu betrouwbaar zijn of niet. Maar hij stelde ook dat de tastzin de eerste zintuiglijke ervaring is. De tastzin opent de weg voor alle andere. Die stelling zullen ook vandaag weinigen spontaan onderschrijven, maar Bonnot voert daar sterke argumenten voor aan in zijn 'Traité des sensations' (1753). Hij vraagt de lezer om zich in te beelden hoe een standbeeld tot leven komt. Het begint te ruiken, te horen, te zien en te smaken. Het is echter pas, zo merkt Rutgeerts op, via de tastzin, dat het een relatie kan aangaan met zijn omgeving en tegelijk een beeld krijgt van zijn eigen omvang, vorm en dichtheid.

Wie kinderen heeft zal dat wellicht herkennen: kinderen willen alles aanraken en liever nog in hun mond steken in hun

ontdekking van de wereld.

Wie kinderen heeft zal dat wellicht herkennen: kinderen willen alles aanraken en liever nog in hun mond steken in hun ontdekking van de wereld. De Condillac liep dan ook ver vooruit op ontwikkelingspsychologen als Jean Piaget die zijn intuïties experimenteel bevestigden. Hij liep ook vooruit op de Franse existentialist Maurice Merleau-Ponty. Rutgeerts vat het bondig samen: 'Aanraking is voor Merleau-Ponty een dynamisch proces waarmee we ons in-de-wereldzijn definiëren, intieme banden smeden tussen onszelf en de omgeving en zo de belichaamde aard van ons bestaan uitlichten'.

Het hoeft weinig betoog dat handen bij dat voelen en tasten een belangrijke rol spelen. Begum Erciyas ontwierp een installatie die dat besef acuut maakt. Veel valt daarover niet prijs te geven zonder het plezier in de ervaring van dit werk te vergallen. Wel dit: ze brengt je vooreerst in een situatie waarin alle aandacht gaat naar je hand en die van iemand anders, die je verder nooit te zien krijgt. Via een koptelefoon maakt ze je dan attent op al wat bijzonder is aan die handen, zoals het feit dat het je enige lichaamsdeel is dat je van alle kanten kan bekijken, en ook het eerste waarmee je anderen benadert.

In een tweede stap brengt ze je echter ook tot het besef dat die handen een soort geheugen hebben. Dat er soms maar heel weinig nodig is om een complete sensatie, zoals het gevoel dat je een bal laat op en neer kaatsen op te roepen, zonder dat er van een bal sprake is. Ze maakt je er zo op een geraffineerde manier attent op hoe fundamenteel handen zijn in de ervaring van de werkelijkheid, ondanks het feit dat we dat zelden beseffen. Dat is bijzonder. 'Hands made' doet je aan den lijve beseffen dat onze handen ons maken tot wie we zijn. We zijn inderdaad 'Hands made'.